

ZEG MAAR DOG MET JE HONDJE

het beste boek over honden, maar
ook over mensen, dingen en zaken

Tweede druk 2019

Colofon

© 2018 Bart J.G. Bruijnen

Vormgeving: Het Verdrongen Kalf

Druk: Brave New Books

ISBN: 9789402185409

NUR: 300/301/303

ZEG MAAR DOG MET JE HONDJE

flardennovelle

Bart J.G. Bruijnen

Voor Elvis

Begin¹

Toen de familie van Noam Chomsky² nog jong was, trad de hond stapvoets het toneelstuk van de mens binnen. Na zijn basisopleiding werd hij, waarschijnlijk in de gedaante van een Welsh corgi of een boxer, ingezet op de stranden van de meest woeste zeeën en op de randen van de meest duistere vulkanen, en al spoedig werd hij bevorderd tot het niveau waarop de conventionele regels der dieren konden worden verlaten. Zijn traditionele vorm had de hond verbrijzeld en een nieuwe gevonden, maar op 12 november (jaar onbekend) werd hij van zijn eenheid gescheiden. Hij brak de evolutie in tweeën, liet instincten uit elkaar fladderen, gaf totems en taboes een nieuwe volgorde om mee te glanzen. In de dagen erna sloten er zich steeds meer verdwaalde gedomesticeerden bij hem aan, en ze lieten zich vanaf toen bevoorraden door de zich altijd superstraat wanende mens.

Dit is volgens velen de ontstaansgeschiedenis van onze moderne hond, die zak met botten en haren, dat schepsel zonder arrogantie en hypocrisie, dat wezen van conformiteit, codes en een onveranderlijke status quo.

Door hun benamingen (vooral door die met geografische verwijzingen) wordt honden nogal vaak een zekere vorm van jingoïsme verweten, maar zelf lachen ze daar uitbundig om, al

¹ Er zijn zaken in dit boek die na verloop van tijd niet meer zo actueel zullen zijn. Tijdverwijzingen zullen wellicht bevreemdend overkomen of gewoon niet meer kloppen na een aantal jaar. Men moet dan zich blijven herinneren dat de stukken in dit boek geschreven zijn van september 2016 tot januari 2018. (De voetnoten zijn later toegevoegd.)

² Filosoof, anarchist en taalkundige (om slechts een paar van zijn petten te noemen) Avram (Noam) Chomsky (Philadelphia (Pennsylvania), 7 december 1928) vierde zijn dertiende verjaardag (bar mitswa) op de dag dat de Japanners op verrassende wijze de Amerikaanse marinebasis Pearl Harbor aanvielen.

missen ze elk gevoel voor humor. En ook dat is zowaar een geschenk, want entiteiten zonder gevoel voor humor zijn altijd onbewust grappig. En onder andere die eigenschap maakt van honden die vriendelijke en soms toch wat sullige organismen zoals wij ze het beste kennen, met hun verhevene vermogen om bijna elke interactie vanuit de toeschouwende mensenwereld om hen heen optimaal toe te laten.

Alleen als honden wielen hadden, konden ze tegenwoordig op meer aandacht hopen. De herontdekking van Mendel³ heeft de laatste driekwart eeuw een explosie veroorzaakt in de hoeveelheid varianten van zowel auto's als honden, en de daaraan gekoppelde clubs en verenigingen.

Ooit bekraste ik de hele weg naar huis alle auto's die ik tegenkwam, met mijn voordeursleutel. Maar dit boek gaat niet over auto's. Dit boek gaat over honden. Een wereld zonder honden is gemakkelijk voorstelbaar, lastig te bewerkstelligen, en onmogelijk om je te herinneren, las ik ooit op een muur.

En ik merk ineens dat ik honden hierboven beschrijf als 'zij', terwijl ik mezelf altijd als een van hen heb beschouwd; ze blijven ondoorgrondelijk, die honden, tot de laatste snik.

³ Bij leven was Gregor Mendel (Heinzendorf/Vražné-Hynčice, 20 juli 1822 – Brünn (Moravië)/Brno, 6 januari 1884) een volbloed Oostenrijker (onderdaan van het hertogdom Silezië). Enkele jaren na zijn dood werd hij ineens een Tsjech.

Zen

Iets waar ik niet bepaald goed in ben is *rock balancing*. ‘Steenbalanceren’ zou een Nederlandse vertaling kunnen zijn, al klinkt dat ietwat stokkeriger. Het behelst het stapelen en op elkaar laten balanceren van stenen. Ik heb het dan uiteraard niet over mooi rechte bakstenen, maar juist over keien met willekeurige organische vormen. De ene kiezelsteen laat men eenvoudig met ogenschijnlijk een enkel raakpunt rusten op de andere – en de overlap met extreme sporten is inderdaad het trotseren van de zwaartekracht.

Maar dat spelen met de illusie van de gewichtloosheid van stenen is dus niet mijn talent. Ik oefen vaak genoeg; daar kan het niet aan liggen. Sowieso heb ik stevast een paar kiezels op zak. Want er zijn altijd wel momenten waarop je even geen barst te doen hebt, zoals in de tram of in de lift. Stenen stapelen is tevens ideaal als je je weer eens verveelt tijdens het autorijden, heb ik ondervonden.

En bij het uitlaten van mijn hondje, een onophoudelijk verkouden en net van zijn beugel bevrijde schnauzer, ben ik eveneens voortdurend al wandelend een paar stenen aan het balanceren op elkaar; met Andreas Vollenweider⁴ net niet hoorbaar op mijn mediaspeler, want je moet ontzag hebben voor de stilte.

Mensen die mij enigszins kennen vinden mijn onkunde in het stapelen van stenen maar merkwaardig. Rust, geduld en concentratie zijn tenslotte trefwoorden die uitermate goed in mijn beschrijving passen; en als er iemand is die zaken als

⁴ De niet alleen in Zürich, maar ook in Zwitserland geboren harpist Andreas Vollenweider (4 oktober 1953) brak met de new-age-geluiden van zijn album *White Winds (Seeker's Journey)* uit 1984 een snaar en tevens door in de hitlijsten van zowel pop, klassiek als jazz.

onwetendheid, haat en begeerte op commando uit kan doven, ben ik het wel.

Hierboven gebruikte ik onder andere de stijlform ironie; ik vind het neurotische computerspel Tetris⁵ al onaangenaam. Ach, als ik hout ga halen voor mijn haardje, dan luister ik bij het selecteren steeds naar de vezels of ik een goed blok te pakken heb, maar de vibraties van mineralen dringen amper tot niet tot mij door. Bovendien zie ik de zen niet zo van zo'n kiezelbouwwerk. Welbeschouwd is het resultaat van al dat stapelen en balanceren nochtans dogmatisch en gestuurd. Er wordt immers een constructie gevraagd. Het moet immers iets worden – en het zou niet iets móeten, het zou enkel iets hoeven zijn.

Überhaupt bezorgt zes of lager gooien met een dobbelsteen me al een prima karma.

⁵ Het door de niet-brildragende softwareontwikkelaar Aleksej Pazjtnov (Moskou, 14 maart 1956) ontworpen puzzel-computerspel Tetris werd op 6 juni 1984 in de wereld losgelaten. Het L-blok wordt door velen tot op de dag van vandaag nog gezien als veruit het lastigste speelstuk.

Regels

Verkeersregels wijzigen niet door noodzaak, maar door willekeur. Het gegeven dát op lukraak gekozen momenten regeltjes naar lieve lust kunnen veranderen, geeft aan dat ons juridische systeem, ook in bredere zin, geen letter met wetenschap te maken heeft, en het verkeer is daar een buitengewoon tekenend voorbeeld van. Van mij hoeft u dat niet aan te nemen, maar van de geniale getallenman John Nash⁶ misschien wel. Een waardevolle verdienste van hem in de speltheorie is de introductie van het Nash-evenwicht. Dat is de toestand waarin geen enkele speler er nog op vooruit gaat door van actie te veranderen, gegeven het optreden van medebetrokkenen.

Maar al te vaak als ik met mijn hondje, een driepotige Chesapeake Bay retriever zonder ook maar een splintertje humor, aan het wandelen ben, moet ik ondervinden dat hoger geëvolueerde verkeersdeelnemers amper rekening houden met voetgangers. En ook op de fiets merk ik dat auto's zich meer rechten toegeëigend hebben. Zet je nu strategisch gedrag van weggebruikers in een speltheoretische matrix dan heb je in het algemeen zowel horizontaal (voor speler 1) als verticaal (voor speler 2) feitelijk twee keuzes: stoppen voor de ander, of doorgaan (met de verwachting dat de ander stopt). Van de vier mogelijkheden die kunnen ontstaan is de optie dat beide partijen stug doorrijden of doorlopen de minst verkiesbare. Deze levert namelijk gedoe, en misschien zelfs

⁶ De aan schizofrenie van het paranoïde type (DSM-IV 295.30) lijdende Yankee John Nash (Bluefield, 13 juni 1928 – Monroe Township, 23 mei 2015) wordt hier bedoeld, en niet de op andere wijze getroebleerde Britse Regency-architect John Nash (Londen, september 1752 – Isle of Wight, 13 mei 1835).

schade en letsel op. Als iedereen stopt, is dat ook niet het meest wenselijke. Welbeschouwd blijven er twee evenwichten over, en dat zijn de situaties waarin een van de deelnemers stopt en de andere doorgaat (ongeacht wie wat van de twee doet).

Voorrang heb je alleen maar wat aan als die daadwerkelijk verleend wordt. Nu zijn er gevallen uit het verleden bekend dat er geen voorrang werd verleend of geen richting werd aangegeven (terwijl dat volgens de regels wel moest); men kan daarom nooit met zekerheid weten of de andere weggebruiker zich aan de verkeerswetten zal houden. Sterker nog: het is veiliger ervan uit te gaan dat de ander zich juist niet aan de regels houdt.

Voor de zwakkeren in het verkeer (fietsers, voetgangers) levert anderen voor laten gaan dan ook altijd het minste nadeel op, al maak je dat een jurist⁷ niet wijs.

⁷ Hier wordt verwezen naar een entiteit die daadwerkelijk ook de bijbehorende pseudowetenschappelijke cursus heeft afgerond. 'Jurist' is uiteraard geen beschermde titel; iedereen die ook maar enigszins met rechten te maken heeft en zich daar bewust van is, mag zich jurist noemen.

Heden

Soms struin ik met mijn hondje, een volbloed zwartgrijze braque Saint-Germain met echt overal rode plekken, in de gemeentelijke bossen en dan vind ik het een paar graden killer dan frisjes. Zelden is dat in de zomer. Terwijl de ijzige noordoosten wind dan met mijn parka strijdt, moet ik doorgaans denken aan die arme soldaten die in het leger van Napoleon⁸ dienstdeden. Wat moeten die het bij tijd en wijle koud hebben gehad!

Ik durf daarom best te stellen dat ik geëngageerd ben, al begrijp ik dat velen deze vorm van empathie niet in een dergelijke deelverzameling zouden willen plaatsen. In de regel moet degene tot wie het engagement behoort ook een belang in die richting hebben namelijk. En ik heb er natuurlijk niet direct baat bij dat de Franse infanterie ruim tweehonderd jaar geleden warmere kleding had.

Het lijkt me sowieso dat puur engagement normaliter met het heden te maken moet hebben. Vanuit het nu geredeneerd zijn de barre omstandigheden om en nabij anno Domini 1800 nog erbarmelijker, omdat we dan centrale verwarming en de wonderen van kunststof en dergelijke weg moeten denken. Die hadden ze in die tijd eenvoudigweg niet; voor toenmalige begrippen was het verschil in koude dus minder groot dan het tegenwoordig het geval is. Een soort medelevende verbintenis

⁸ Sommige tongen, en niet alleen de boze, beweren dat de in 1774 uitgegeven Sturm-und-Drang-roman *Die Leiden des jungen Werthers* van Johann von Goethe (Frankfurt am Main, 28 augustus 1749 – Weimar, 22 maart 1832; zie noot 107) het favoriete boek van de vooral door zijn moeder zo verknipte Napoleon Bonaparte (Ajaccio, 15 augustus 1769 – Sint-Helena, 5 mei 1821) was. De twee troffen elkaar ooit, op 2 oktober 1808, in Erfurt, de hoofdstad van de Duitse deelstaat Thüringen.

zoeken met gebeurtenissen uit het verleden is alleen daarom al lastig haalbaar.

Als je je in al je bevoogenheid ergens voor in wil zetten, dan wil je uiteraard dat het doel bereikt wordt. Bij het nastreven daarvan zal degene met de meeste wilskracht het meeste bijdragen. De hoeveelheid pijn en weerstand die de wil kan verdragen en om kan zetten in zijn voordeel bepaalt de kracht ervan, zegt de trots besnorde existentialist⁹ zelfs. En je kunt martelingen uit het verleden niet herleven om daarmee dat verleden te veranderen, voor zover ik weet.

Maar goed, engagement is toch vaak ook niet meer dan een beetje van een afstand meeschreeuwen. En als ik me met het maatschappelijke bezighoud door oprechte affiniteit te tonen met degenen met wie ik door temperatuur verbonden ben (al is het met een sprong naar het verleden), dan voel ik me voldoende sociaal betrokken en bewust om een modern mens te zijn.

⁹ Deze toffe Duitse filosoof, filoloog, componist en stiekeme danser (Röcken, 15 oktober 1844 – Weimar, 25 augustus 1900) die zelfs niet te beroerd was om toe te geven dat vrouwen ook echt wel hun goede kanten hebben, kwam pas in 2017 in de International Mustache Hall of Fame.

Epiek

Hoe zou het toch met Zeus zijn? Vroeger werd er veel over hem geschreven. Het was Zeus dit, Zeus dat, Zeus zus, Zeus zo. Het leek wel of hij de hele wereld aan het bestieren was. Maar tegenwoordig hoor je eigenlijk niets meer van hem. Ik niet, althans. Die Zeus is het blijkbaar toch maar mooi gelukt om al, pak 'm beet, iets van tweeduizend jaar nogal in de anonimiteit te blijven. En dat is verdomd knap. Vooral in onze moderne tijd van het internet.

Internet moet ik misschien even toelichten. Dat is een wereldwijd openbaar netwerk van computersystemen, zeg maar. Bij CERN, u weet wel die spannende Europese Raad voor Kernonderzoek, begonnen in 1991 twee medewerkers, ik geloof Berners-Lee en Cailliau¹⁰, als verlengstuk van hun werk, met een project dat ze *world wide web* noemden; ze schreven software en standaarden, en met behulp van andere ontwikkelaars werd het systeem zo gebruikersvriendelijk dat in 1993 de doorbraak van het internet – dat sinds oktober 2005 in het Nederlands zonder hoofdletter wordt geschreven – in de consumentenmarkt een feit was. De rest is uiteraard geschiedenis.

Het blijft misschien een beetje een fantastisch verhaal voor mensen die nog steeds niet weten wat het internet is, maar met dat netwerk is eigenlijk alles wel te vinden en iedereen wel te traceren. Dus waar is die rare Zeusmans? Kijk, van een onbeduidende knullige zeegod als Glaucus, die voornamelijk

¹⁰ Computernerds Tim Berners-Lee (Londen, 8 juni 1955) en Robert Cailliau (Tongeren, 26 januari 1947) ontmoetten elkaar eind jaren '80 in Zwitserland (Meyrin, kanton Genève). In 2009 moesten ze met z'n tweeën helemaal naar Luik om van de universiteit aldaar een eredoctoraat te ontvangen.

schuilt op de zeebodem, zou je je goed voor kunnen stellen dat hij geen enkel profiel op het wereldwijde web heeft, maar van de opzichtige Zeus?

Ik hoorde tijdens het wandelen met mijn viervoeter, een schrandere doch altijd onverstaanbare Pyrenese berghond met een rationele angst voor *wellingtons*¹¹, laatst toevalligerwijs dat het zou kunnen zijn dat Zeus zich teruggetrokken heeft nadat hij zich bewust werd van zijn Kodakmoment. En dan hebben we het niet over zijn aanleg tot perfect poseren, maar juist over dat punt waarop hij keihard beseft dat hij bepaalde bepalende innovaties in het godenrijk gemist had en waarop de werkelijkheid hem keihard veelhoekig had ingehaald. Tja, dat gebeurt nu eenmaal soms. Helaas, godenpindakaas.

Anderen zeggen dat Zeus simpelweg ter ziele is. Ontslapen, kassiewijle. Maar dat geloof ik niet; van Elvis weet ik dat niet eens zeker.

¹¹ De in Ierland geboren Arthur Wellesley, 1^e hertog van Wellington (Mornington House, Dublin, 1 mei 1769 – Walmer Castle (Kent), 14 september 1852) voelde zich op en top Engels. Hij zei ooit, toen de Ieren hem wilden claimen: 'Just because a man is born in a stable, it doesn't make him a horse.' Hij sprak Engels, en er zijn twee kaplaarzen naar hem vernoemd.

Dieet

Joop Braakhekke¹² heeft mij leren koken. Op afstand – via televisie – dan, want als we in elkaars aura hadden gestaan, had ik waarschijnlijk nooit een goede smaakontwikkeling kunnen meemaken.

Daaraan voorafgaand was mijn grootste culinaire verdienste een soortement hors-d'oeuvre bestaande uit een schijfje volkorenbrood met daarop een pasta van aardnoten, plantaardige olie (voornamelijk raapzaadolie) en zout. Tussen het graanproduct en het arachidepajje kan men nog geheel naar eigen smaak een laagje gekarde room van koemelk toevoegen, trouwens.

Het was in die tijd dat ik op kamers zat naar de snackbar gaan of leren koken, een van de twee. Sommige lieden in mijn omgeving noemen een dergelijke keuzemogelijkheid stevast een dilemma, maar die kennen de definitie van het woord blijkbaar niet. Een dilemma is het moeten kiezen uit twee kwaden; maar eten an sich vind ik – net als velen – helemaal niet zo vervelend.

Inmiddels kan ik veel beter verantwoord en appetijtelijk voedsel prepareren dan in mijn pre-Joopperiode, maar af en toe wil ik mijn voorgerecht van weleer gewoon even weer bereiden, en naast mij smult mijn hondje, een ooit nog door de vrouw van Jan Cremer¹³ gaaide Siberische husky, daar dan met op volle toeren draaiende speekselklieren van; dus dan verneemt u het ook eens van een ander.

¹² Televisiekok en horeca-ondernemer Joop Braakhekke (Apeldoorn, 11 april 1941 – Amsterdam, 8 december 2016) sprak voor de film *The Muppets* (2011) de stem van het personage de Zweedse Kok in.

¹³ Jan Cremer (Enschede, 20 april 1940) is niet alleen lefgozer, maar ook schrijver en beeldend kunstenaar, en dat al sinds 1964.

Mais bon, ik had als student, daar komt het op neer, absoluut geen zin om dagelijks friet (en dan reken ik daar gefrituurd voeder als kroket, frikandel en kaassoufflé voor het gemak ook even onder) tot me te nemen, dus zat er niets anders op dan zelf maar mijn maaltijden te leren fabriceren. En daarom volgde ik met veel aandacht de toenmalige televisieshows van Joop. Koken met de grove hand maakte ik me zo eigen, waarbij het belangrijkste eigenlijk wel is dat je moet weten welke ingrediënten elkaar bijten en welke niet.

Wat ik op zich nog wel ietwat vervelend van die Braakhekke vond, was dat hij me in zijn beroemde restaurant in Amsterdam¹⁴ liet wegsturen, toen ik bij de ober aangaf dat mijn gezelschap en ik alleen maar een biertje wilden. Sterallures! Ja, dat zie je wel vaker bij mensen die zowel allures als een hang naar willekeur hebben.

¹⁴ Hier (en ook verder in dit boek) wordt de stad in Nederland bedoeld. Buiten Nederland kennen namelijk ook de Verenigde Staten (van Amerika), Canada en Zuid-Afrika plaatsen met de naam Amsterdam.

Veilig

‘Maar wij hebben dus wel mooi alle knowhow in huis,’ zei de in absoluut niets op Don van Vliet¹⁵ lijkende salesman, zijn manchetknopen poetsend.

‘Dan kan ik volgens mij bij de jaarlijkse controle beter bij jullie langsgaan dan dat jullie bij ons komen,’ was mijn reactie. Gelukkig was de man zo vriendelijk om mijn cynisme niet te begrijpen.

Bedrijven die er prat op gaan dat de bureaucratie hun vakgebied zó moeilijk heeft gemaakt dat alleen zij het nog kunnen begrijpen, schieten als paddenstoelen uit de heup; ze slaan de plank goed mis. Waren het vroeger nog alleen de verzekeraars die je allerlei dingen aan wilden smeren door bangmakerij, tegenwoordig is die methode redelijk default geworden. Als je weet waar de klepel hangt, ben je safe, maar ze vertellen enkel dat de klok luidt.

Sneu is zeker dat zo’n bedrijf goeddeels gelijk heeft. De regelgeving is te complex, te onoverzichtelijk geworden, maar óók voor die bedrijven zelf. En zo wordt er plaats gemaakt voor de manifestatie die in de communicatieleer positieve dubbele binding wordt genoemd: de wettschepper doet maar wat omdat hij moet doen wat hij niet kan, en de uitvoerende doet maar wat omdat hij verplicht is om wat te doen. Beiden kunnen eigenlijk geen fouten maken, als ze maar iets doen.

¹⁵ Don van Vliet (Glendale, 15 januari 1941 – Arcata, 17 december 2010) was als muzikant en schilder beter bekend onder de naam Captain Beefheart. Op 13-jarige leeftijd werd hem een studiebeurs aangeboden om in Europa beeldhouwkunst te gaan studeren; zijn ouders lieten het niet toe. In 1969 maakte hij de zeer invloedrijke en geniale dubbel-LP *Trout Mask Replica*.